БОГ И ОГЛЕДАЛОТО

За срама, тялото и правото
да бъдем несъвършени

ОРИОН СЕЙНТ

ФИЛОСОФСКА ПОВЕСТ

2026

Съдържание

Преди да започнем 4

Първа част · Чуждият поглед 5

1 Човекът преди огледалото 5

2 Гласът на майката 7

3 Обещаната версия 9

4 По чий образ 11

5 Голота и врата 15

6 Малка сметка на несъвършенството 17

Втора част · Под кожата 19

7 Белегът 19

8 Възрастта не моли за извинение 21

9 Болката на тялото 23

10 Желанието под дрехите 25

11 Концертът 27

12 Мъжът и задължението да издържа 31

13 Красота без спокойствие 33

Трета част · Спорът с Бога 35

14 Градината и въпросът 35

15 Гордостта на съвършенството 38

16 Правото на промяна 40

17 Да останеш човек след грешката 43

18 Любовта няма предварителен изпит 46

19 Изображението не е човекът 49

Четвърта част · Отворената врата 51

20 Цената да бъдеш видим 51

21 Майката не дава общо разрешение 53

22 Изложбата 55

23 Празното място 58

24 След добрия ден 61

25 Неделно утро 64

26 Не за работа 66

27 Завръщането на лицето 69

След огледалото 72

Библейски препратки 74

Преди да започнем

Въпросът за Божия образ може да се зададе и от човек, който не знае дали вярва. Достатъчно е да е застaвал пред огледало с усещането, че някой е допуснал грешка, и да е посочвал себе си като доказателство.

Тази книга започва с такъв човек. Елена е художничка, която умее да вижда достойнството в чуждите лица и почти винаги го пропуска в своето. Докато подготвя изложба, тя трябва да различи грижата от поправянето на всяка цена, личното пространство от срама и отговорността от навика да се наказва. Понякога разбира разликата. Понякога повтаря старата грешка с по-образовани думи.

Библейският въпрос присъства тук като отворена врата. Има вярващ свещеник, който не смята човешкото лице за технически чертеж на Бога. Има жена, за която думата „Бог“ още носи гласа на наказанието. Има хора, които искат да бъдат оставени да живеят, без някой да обяснява болката им като необходим урок.

Нито един от тях не е длъжен да стане красив, здрав или постоянно спокоен, за да заслужава уважение. Това не отменя последствията от постъпките им. Самоприемането започва да има смисъл, когато човек може да каже едновременно „Струвам нещо“ и „Тук трябва да постъпя по-добре“.

За читателя, който е уморен от заповеди да се обича, тук няма изпит по щастие. Има история за една изложба, няколко разговора и една недовършена картина. Огледалото остава на стената. Постепенно му се отнема правото да решава всичко.

Чуждият поглед

1 Човекът преди огледалото

Сутринта, в която реши да нарисува себе си, Елена първо изми огледалото. После прозореца. После чашата, от която още не беше пила. Когато стигна до дръжката на кухненския шкаф, разбра, че домакинството отново е нает да прикрива страх.

Беше на петдесет и две. В ателието ѝ имаше портрети на хора, които не познаваше добре, но беше рисувала с щедрост. Продавачката от пекарната имаше уморени клепачи, изобразени с нежност. Един стар актьор имаше гуша, която в картината изглеждаше като част от сложния му живот. Собствената ѝ брадичка обаче беше административен проблем, изискващ незабавно решение.

Понякога си представяше посетител, който ще види картините и ще разбере колко заслужава да бъде обичана. Той трябваше да се възхити и от свободата ѝ от чуждото мнение. Елена се срамуваше от това желание. После се възхищаваше на честността, с която го признава. Можеше да продължи така до вечерта, без да направи първата линия.

Постави огледалото до платното. Направи първата линия по-тънка от видяното. Удължи шията. Премести едното око. След четиридесет минути върху платното се появи жена, която вероятно би могла да бъде нейна по-малка, по-добре финансирана сестра.

Елена обърна картината към стената.

Вратата на галерията изскърца. Николай носеше рамка под мишница и закуска в хартиена торба. Той

реставрираше мебели и картини и имаше дразнещото качество да забелязва кога нещо е прекалено поправено.

- Кого рисуваш?

- Никого засега.

- Скъпа работа. Никой обикновено не плаща.

Остави рамката и седна. Не посегна към обърнатото платно. Елена оцени това повече, отколкото би признала.

Предстоеше ѝ изложба след шест седмици. Заглавието беше „Преди да се скрия“. Беше го измислила в ден, когато се чувстваше смела. Днес ѝ звучеше като име на престъпление, извършено от самата нея.

- Искам да рисувам хората, преди да се престорят на други - каза тя.

Николай разгъна торбата.

- Ще имаш ли столове?

- Какво общо има това?

- Ако ще бъдат хора, някой ще иска да седне.

Тя се усмихна. Винаги започваше с големите въпроси. Той проверяваше дали лампата работи и дали човекът има къде да остави палтото си.

След като си тръгна, Елена обърна платното отново. Погледна гладкото чуждо лице. То не беше лошо нарисувано. Именно това я натъжи. Беше вложила умение в собственото си отсъствие.

На нов лист започна от ръката. Имаше петънце боя край нокътя, груба кожа на палеца и малка следа от порязване. Нарисува ги. Ръката приличаше на нейната и не изискваше обяснение.

Лицето можеше да почака до утре. За първи път от години отлагането не приличаше на бягство. Беше решила откъде може да започне, без да се лъже.

2 Гласът на майката

Майка ѝ се обади в единадесет и попита дали е яла. След това попита дали има работа. След това, с глас на човек, който отваря последния прозорец за проветряване, попита дали е напълняла.

- Не знам, мамо. Не водя дневен отчет.

- Казвам го за твое добро.

Това изречение беше старо семейно наследство. Нямаше рамка, но висеше във всяка стая.

Мария беше на седемдесет и осем и живееше в апартамент с нисък балкон. Някога беше счетоводителка. Разбираше от липси, срокове и малките отклонения, които накрая се превръщат в голям проблем. Към дъщеря си беше приложила същия метод. Косата трябваше да се укроти. Смехът да се намали. Коленете да се съберат. Красотата, според нея, беше ред, който човек поддържа, за да не му направят забележка.

Като момиче Елена беше чула на семейна вечеря, че носът ѝ е „малко особен“. Не помнеше кой е седял до нея, какво са яли или дали навън е валяло. Помнеше думата. Носът ѝ беше прекарал следващите десетилетия в опити да се извини.

- Ела в неделя - каза Мария. - Ще направя супа.

- Ще дойда. Но не искам да говорим за килограмите ми.

Мълчанието отсреща беше толкова плътно, че Елена почти видя как майка ѝ оставя телефона, без да го оставя.

- Вече нищо не може да ви се каже.

Елена усети познатото желание да обясни, да успокои, да отстъпи малко. Вместо това повтори, по-тихо:

- За супата може. За тялото ми не искам.

Разговорът приключи неудобно. Никой не се почувства просветлен. Границата не беше получила аплодисменти.

По-късно Елена намери снимка на майка си на двадесет и три. Мария беше на плаж, облегната на камък, с лице, което още не се стараеше да изглежда почтено. На гърба някой беше написал годината. Майка ѝ носеше бански, за който десетилетия по-късно би имала мнение.

Елена дълго гледа снимката. Не ѝ помогна да оправдае забележките. Помогна ѝ да види, че преди майка ѝ да стане глас, е била момиче, към което също са говорили.

Вечерта приготви нещо за ядене. Докато режеше хляба, чу в главата си: „Толкова дебело ли?“ Разпозна гласа и остави филията така.

Не беше победила майка си. Не беше длъжна да я побеждава. Беше я поканила в неделния си ден и беше затворила една врата, през която дотогава можеше да се влиза без почукване.

3 Обещаната версия

Мира, дъщерята на сестра ѝ, дойде да помогне с поканите. Беше на двадесет и четири, работеше с изображения и говореше за файловете като за домашни животни: този се дърпал, онзи не искал да се отвори, третият бил окончателно умрял.

Показа на Елена проект за плакат.

- Твоя снимка ще стои добре тук.

- Нямам добра.

- Имаш. Само не харесваш тази, на която приличаш на себе си.

Елена се засмя и веднага поиска да види друга снимка.

Мира отвори приложение. С две движения кожата на лицето се изглади. Третото повдигна скулите. Елена погледна екрана с облекчение, което я засрами повече от бръчките.

- Така съм по-добре.

- Така си по-лесна за този формат - каза Мира. - То има предпочитания.

В приложението всички предпочитания бяха представени като подобрения. Никъде не пишеше, че едно лице се приближава до ограничен набор от други лица. Пишеше „освежаване“. Дори алгоритъмът имаше възпитание.

На съседния прозорец се появи реклама на курс за най-добрата версия на човека. Мъж с безупречни зъби обещаваше ново начало в седем стъпки. Елена се зачуди къде отиват старите версии. Дали някъде има склад, пълен с хора, които са се смеели прекалено шумно, обичали са неподходящ човек и са яли след осем вечерта.

- Ти използваш ли го за себе си? - попита тя.

Мира прибра телефона малко по-бързо от необходимото.

- Понякога.

Елена понечи да каже, че това поколение е обсебено от външност. Спря. Тя самата беше прерисувала лицето си сутринта, само че с по-скъпа четка.

Избраха снимка, на която Елена се смееше с глава, леко обърната към някого извън кадъра. Имаше гънки около очите и петно върху ръкава. Мира премахна петното, защото то беше следа от разлято кафе, а не черта на лицето. Елена поиска да остави бръчките. После поиска да ги намали съвсем малко. После въздъхна.

- Остави ги. Днес мога толкова.

Мира не превърна това в урок. Натисна „Запази“.

Когато излезе, Елена забеляза, че младата жена беше проверила отражението си във витрината. Същото правеше и тя. Между тях имаше двадесет и осем години, различни технологии и еднаква тревога дали светът ще ги приеме в сегашния им вид.

Елена написа на гърба на пробния плакат: „Изложбата няма да изисква от посетителите да бъдат по-смели от мен.“ Още не знаеше дали ще успее да спази това.